

Ornitologie ve světle současných socialních

NEPOKOJŮ V USA

Jak moc zasáhnou současné sociální nepokoje v USA, které vypukly po smrti George Floyda v květnu 2020, vědu a ornitologii? Otázkám strukturálního rasismu se na svých webových stránkách věnují prestižní organizace jako Cornell Lab of Ornithology či National Audubon Society. V nově publikované práci v časopise Science spojují vědci úbytek městské biodiverzity se strukturálním rasismem, upozorňují na předsudky v akademickém světě a požadují rovnoprávný přístup. Proniká do exaktní vědy politická ideologie?

Christopher Schell na začátku kariéry městského ekologa studoval vzorce chování kojotů, kteří se potulovali v Chicagu. Záhy zjistil, že předchozí výzkum na toto téma byl omezený. Dosavadní studie se zaměřovaly na kojoty v zámožných částech města North Side a severních předměstích. Ale kojoti se pohybují všude, i v městských částech v South Side, kde v minulosti žili lidé bez hlasovacích práv a kam vědci zřídka zavítají ke studiu psovitých šelem.

„Řada mých akademicky starších kolegů při výzkumu výskytů kojotů ignorovala části města s převážně nízkopříjmovými skupinami obyvatel,“ říká Schell, toho času na fakultě Univerzity Washington v Tacomě, v telefonickém rozhovo-

ru při své odpolední procházce. Tito vědci, pokračuje, činili „široká zobecnění o biologických schématech v městském životním prostředí,“ ačkoliv zvířata z „nízkopříjmových“ oblastí nebyla často do zkoumaného vzorku zahrnuta. Schell, sám černoš, není překvapen, že vědci z exaktně přírodních oborů, kde stále dominuje převážně bělošská populace, mají ve svých pracích slepá místa. Všiml si ale také, že podobné vynechávání čtvrtí, v nich žijí převážně nízkopříjmové a černošské skupiny obyvatel, ve studiích o kojotech v Chicagu, potkalo i studie zaměřené na výzkum jiných zvířat. „Společnost se často protнула s výzkumem tam, kde téma [zvířecí] existuje a kde se považuje za přijatelné [pro lidi]“ tvrdí Schell. Tato zjištění jednoznačně přesvědčilo Schelleho o tom, že nezamýšle-

né předsudky a omezený rozhled může negativně ovlivnit vědecký výzkum.

Letos v létě, kdy tisíce lidí protestovaly v celé zemi proti systematickému rasismu a policejní brutalitě, Schell se sedmi dalšími ekology uveřejnil odbornou práci v časopise Science, v níž vyzývá k „rovnoprávnímu“ přístupu ve vědě, k takovému přístupu, který zkoumá celé spektrum vlivů a systém moci, jenž spolupůsobil při vytváření životního prostředí, které dnes vidíme. Autoři citují více než 170 studií a apelují na akademiky, vědce a další čtenáře časopisu Science, aby si všimli způsobů, jak dlouhodobý strukturální rasismus ve městech – jako je třeba segregáční politika a praxe známá jako „redlining“ (pozn. red. praktika existující ve Spojených státech v souvislosti s rasovou a et-

nickou diskriminací. Jedná se o systematické odpírání různých služeb federálními vládními agenturami, místními vládami i soukromým sektorem buď přímo, nebo prostřednictvím selektivního zvyšování cen) vede k ubližování lidem, životnímu prostředí a biodiverzitě.

Autoři také poukazují na systematický rasismus v akademické vědě a v americké ochraně přírody a zdůrazňují, že omezenost v světovém názoru neusnadňuje důkladné vědecké bádání. Je nezbytné upozorňovat na systematický a strukturální rasismus jak ve městech, tak ve vědecké komunitě,“ píšou, „abychom komplexně porozuměli městské ekologické a evoluční dynamice.“

Města jsou samozřejmě složitá a neustále se

Ve jménu boje s rasismem se mění i ptáčejména

Američtí vědci v poslední době přicházejí s přejmenováním ptáčích druhů, které nesou problematickou historickou osobnost. Příkladem může být strnad černovousý (Rhynchophanes mccownii), druh žijící na pastvinách centrálních Spojených států, anglickým jménem „McCown's longspur“ od nynějška ponese jméno „Thick-billed longspur“, jak oznámila 7. srpna 2020 organizace North American Classification Committee (NACC).

Rozhodnutí přichází téměř dva roky poté, co student ornitologie poprvé navrhl přejmenování ptáčeho druhu, který byl pojmenován po Johnu McCownovi, generálovi Konfederace občanské války. NACC původně návrh odmítla, přičemž někteří členové citovali McCownův „legitimní příspěvek k ornitologii“ a poznamenali, že „je všeobecně známo, že posuzování historických postav podle současných morálních standardů je problematické, do určité míry nespravedlivé a zřídka černobílé“. Avšak v souvislosti se sociálními nepokoji po smrti George Floyda, organizace NACC postoj změnila a rozhodla se připojit k dalším vědním oborům při odstraňování jmen rasistů a eugeniků z druhů, budov či cen ve svých oborech.

Tento krok také přišel po široce medializovaném případě, kdy byl černošský birder při pozorování ptáků v newyorském Central Parku nepravdivě osočen z usilování o život kolemjdoucí ženy.

Nová studie*), zveřejněná na serveru bioRxiv upozornila, že ačkoli 95 % druhů ptáků, které vědci popsali od roku 1950, žije na globálním jihu, 68% jejich jmen ctí vědce z globálního severu. Autoři studie uvádějí, že výsledky jasně ukazují stále živoucí prvky imperiální struktury nadvlády.

*) doposud se jedná o preprint, který zatím neprošel recenzním řízením

měníci organizmus, silně ovlivněný lidskou činností. O to by se žádný městský ekolog nemusel přít. Ale zatímco se v oboru začíná studovat vliv rasismu na městské prostředí, Schell a jeho spolupracovníci se potýkají s tím, že průzkum „skutečného vlivu systematického a strukturálního rasismu“ se zatím neuskutečnil. Říkají, že v praxi to znamená zabývat se skrytými důvody, proč města vypadají tak, jak vypadají, jak jsou ve městech lidé, zvířata a rostliny rozmístěni a jak jsou vědci proškoleni tyto vlivy zkoumat.

A věří, že otevřená diskuse o rase přispěje k lepšímu výzkumu. „Ve skutečnosti je nedílnou součástí vědy,“ tvrdí Schell.

Městští ekologové například přiznávají, že rozdíly v bohatství mezi městskými částmi existují a že mají díky tomu bohatší části města více zelené plochy a biodiverzity než nízkopříjmové sousední čtvrti. Tento jev je známý jako „efekt luxusu“ a je často předmětem studia a diskusí jak uvnitř akademických kruhů, tak mimo ně. Ale tento pohled pokládá Schell a jeho tým za limitující: Proč, vybízí k odpovědi své čtenáře,

v první řadě vůbec v amerických městech existují rasové rozdíly?

Jednou z odpovědí je vládou schvalovaná praxe tzv. „redlining“, která od 30. do 60. let minulého století účinně oddělovala skupiny menšin od určitých městských částí. Autoři předkládají tezi, že „redlining“ je zodpovědný nejen za pevně zakořeněný strukturální rasismus, ale má i stálý účinek na evoluční biologii lidí, zvířat a rostlin v cílových oblastech.

Menší zalesněnost v nízkopříjmových oblastech může například omezit zdravý vývoj genu původních živočišných druhů a způsobit, že se městské části přehřívají (často se takovým oblastem říká „ostrovy horka“), což ovlivňuje kvalitu vzduchu. Nedostatek spolehlivé městské hygienické infrastruktury v chudých částech může poškodit kvalitu vody a přitáhnout invazivní druhy hlodavců, které na oplátku ohrožují lidské obyvatelstvo se zoonotickými chorobami. A znečišťující průmysl má dlouholetou praxi usazovat se spíše v nízkopříjmových oblastech než v těch bohatých. Studie dokonce tvrdí, že za úmrtností na covid-19, která je v USA vyšší v afroamerické a latinskoamerické populaci,

O rasismu

Rasismus je teorie a ideologie hierarchizující sociální skupiny podle rasového klíče. Rasismus jako politická ideologie se snaží legitimizovat společenské nerovnosti na základě biologických (rasových) rozdílů mezi lidmi. Rasismus v širokém slova smyslu je názor, že z představy, podle níž je lidstvo rozděleno na biologicky odlišné „rasy“, lze vyvodit politické či sociální důsledky a rozdíly. Tato teorie tvrdí, že odlišný vývoj různých lidských ras a etnik, podmíněný geografickou diverzitou, determinuje schopnosti a vlastnosti jejich jednotlivých příslušníků. V praxi pak tento názor v řadě případů vedl (či stále ještě vede) k rasové segregaci, veřejnoprávní nebo soukromoprávní diskriminaci, a ve výjimečných případech i k pokusům o vyvraždění nepřátelských skupin. Výrazy „rasismus a rasista“ jsou podle některých autorů především v západoevropských zemích někdy zneužívány a slouží k onálepkování a potlačení kritiky multikulturalismu a špatných zvyklostí jiných kultur a etnik.

Zdroj: wikipedia.org

Zeptali jsme se:

Myslíte si, že dochází k pronikání politické ideologie do exaktní vědy?

Prof. David Storch, Ph.D.: „Zatím moc ne, ale tlak na to roste (zvláště v USA) a lze předpokládat, že toho bude čím dál tím víc.“

R.NDr. Jaroslav Koleček, Ph.D.: „Vědecké bádání je nedílnou součástí činnosti člověka. Nevisí tedy ve vzduchoprázdnu a i vědci jsou při své činnosti přirozeně vystaveni politickým a jiným společenským vlivům. Přestože je ve vědecké komunitě ve srovnání se zbytkem společnosti kladen větší důraz na kritickou práci s informacemi, i mezi vědci se běžně můžeme setkat s předsudky, stereotypním uvažováním nebo tendencemi hledat jednoduchá řešení společenských problémů i tam, kde to možné není. Nakolik politické názory vědců ovlivňují přístup k samotnému výzkumu a o jak závažný jev se jedná, ovšem objektivně posoudit nedovedu. Jisté však je, že politické a společenské poměry mohou hrát zásadní roli v institucích, které rozhodují o financování výzkumu. Příklady negativního dopadu politických tlaků a rozhodnutí na nezávislost a svobodu vědeckého bádání najdeme i v rozvinutých zemích.“

Pokud ano, je to podle Vás správná cesta?

Prof. David Storch, Ph.D.: „Rozhodně to není správná cesta, jakkoli není úplně nesmyslné upozorňovat na minulá zkresení, daná předsudky. Nicméně velmi hrozí, že se to přehoupne do opačného extrému, kdy vše dosažené bude zpochybňováno. Už se to ostatně v jiných oblastech děje.“

stojí tento druh environmentálního rasismu v městské politice, který odsouvá komunity menšin do periferních oblastí, kde se daří nezdравým ekosystémům.

Schell říká, že se spolu s jeho kolegy zaměřili na „redlining“ a na omezující faktory efektu luxusu, protože to byly „nejsilnější a nejčastější“ příklady, kde bylo rasismus v jejich oboru potřeba studovat. Ale on i jeho kolegové doufají, že jejich kritická práce poslouží jako startovací čára, první krok k novému směru otázek, které se neschovávají před strukturálními vlivy jako je rasismus, kolonialismus a jinými tématy tradičně zařazovanými do společenských věd. Schell to přirovnává k filmu Avengers. On a jeho kolegové se pokusili položit základy pro příští mezioborový výzkum, který může navá-

zat na jejich první práci. Říká, že několik stavebních prvků už studie obsahuje...

„Dějiny naší země vytvořily v tolika směrech překážky, které nám zatím neumožnily vést takové diskuse,“ říká Schell. „A tak jsme zatím s prací dost pozadu.“

Text: Markéta Zýková a Lukáš Kadava

Zdroj:

<https://www.audubon.org/news/scientists-call-justice-centered-approach-scientific-research>

<https://www.sciencemag.org/news/2020/08/reversal-or-nithologists-yank-confederate-general-s-name-bird>

<https://www.biorxiv.org/content/10.1101/2020.08.09.243238v1>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Redlining>